

Alena Plhánková – Olga Pechová, *Život a dílo Vladimíra Tardyho*, Praha: Academia 2012, 268 s.

Významné osobnosti českého filozofického myšlení 20. století se jen postupně stávají předmětem monografického zpracování. Proto lze přivítat, že po Josefu Tvrדם (J. Gabriel), Vladimíru Hopopovi (R. Konečný), I. A. Bláhovi (J. Sedlák), Janu Patočkovi (E. Kohák, I. Blecha ad.), Karlu Vorovkovi (H. Pavlincová) a dalších, kterým jsou věnovány práce sborníkové (J. Popelová, E. Rádl, K. Kosík, R. Kalivoda ad.), se olomoucké autorky A. Plhánková a O. Pechová zaměřily na osobnost předního českého psychologa a filozofa Vladimíra Tardyho (1906–1987).

Na pozadí dramatických politických a společenských změn 20. století, které Tardy prožil, zevrubně mapují jeho životní dráhu, jeho dětství, studia na gymnáziu v Třebíči, vysokoškolská studia matematiky a fyziky na pražské Přírodovědecké fakultě a filozofie na FF UK, jeho učitelské aktivity na středních školách, poválečné působení na vysokých školách a v Psychologickém ústavu ČSAV a jeho osudy po srpnových událostech až k podpisu Charty 77. Všímají si osobního života Vladimíra Tardyho, proměn jeho politických postojů, využívají vzpomínky pamětníků, studentů a spolupracovníků. Hlavní část je věnována Tardymu jako psychologu osobnosti a historikovi psychologie, zajímavá je pasáž o Tardymu zasluhách o rozvoj grafologie.

Velkou pozornost věnují autorky Tardymu jako filozofovi, jeho raným filozofickým textům z 30. let minulého století (*Noetika XX. století, Teleologie lidského chtění*), zde je zajímavá zejména Tardyho účast v polemice s Karlem Englišem o teleologii), jeho tehdejší rozsáhlé recenzní činnosti v *České myslí*, akceptování

novopozitivistického přístupu v oblasti přírodních věd, přijetí Husserlovy fenomenologické metody a hlavním tématům jeho dalších filozofických úvah, mezi kterými uvádějí metafyziku, řešení psychofyzického problému, kritiku Kantovy gnoseologie, kritiku dialektiky a problém univerzálií. Poněkud nejasný je název další kapitoly (Výjimky z Tardyho racionalistické filozofie), protože zde jsou zmíněna témata jako možnost a skutečnost, čas, možnosti a meze lidského poznávání v oblasti přírodních věd a hranice poznání ve vědách o člověku, která podle mého soudu nevybočují z hranic racionalismu. Za výjimku z racionalistické filozofie snad nelze pokládat psychologické úvahy. Shrnující povahu má pak kapitola Význam Tardyho filozofie a její ohlasy, ve které autorky konstatují, že hlavními rysy Tardyho filozofie jsou kritičnost, racionálnost, respekt k vědeckému poznání a nezájem o etická témata. Zajímavé je zjištění, že Tardyho pozdní filozofické texty překračovaly i podle mínění svého autora dobový politický rámec a že s jejich uveřejněním autor nepočítal. Autorky oprávněně konstatují, že „celkově se Tardyho filozofie jeví jako nedokončený, otevřený systém s řadou nadhozených, nedořešených problémů a rozporů“.

Monografie *Život a dílo Vladimíra Tardyho* je nesporně objevná práce nejen pro dějiny psychologie, ale i pro dějiny české filozofie. Opírá se jak o práce publikované, tak také o zpracování jeho rozsáhlé a dosud neznámé pozůstalosti, nepublikované rukopisy, deníky, korespondenci a náročné archivní studium. Autorky nezapřely svou psychologickou profesi, zaměřily se především na psychologický odkaz V. Tardyho, výrazně však přispěly i k poznání jeho filozofického profilu. Nebyl to jednoduchý úkol, ale podařilo se jim přesvědčivě ukázat Tardyho filozofickou pozici v diskusích před

2. světovou válkou a během protektorátu a jeho postupné hledání marxistické filozofické orientace.

Jan Zouhar

Za Ludvíkem Tošenovským

Brněnská filozofická veřejnost se naposledy rozloučila s univerzitním profesorem Ludvíkem Tošenovským, který zemřel 7. března 2012 ve věku 94 let.

Ludvík Tošenovský působil jako učitel filozofie na brněnské univerzitě od roku 1952, na Filozofické fakultě UJEP od roku 1958. V roce 1960 obhájil na Filozofickém ústavu ČSAV v Praze kandidátskou práci, v roce 1962 se habilitoval a roku 1966 byl jmenován univerzitním profesorem marxistické filozofie. V roce 1965 založil na Filozofické fakultě v Brně katedru filozofie a metodologie věd, kterou vedl do roku 1971, kdy byl zbaven možnosti přednášet a publikovat a přeřazen do fakultní ústřední knihovny. V letech 1965–1966 byl děkanem Filozofické fakulty UJEP, v letech 1964–1969 byl členem vědeckého kolegia filozofie a sociologie ČSAV a zástupcem šéfredaktora Filozofického časopisu.

Vrcholným obdobím filozofické dráhy profesora Tošenovského byla šedesátá

léta minulého století. Svou filozofickou erudici zaměřil především do tří tematických oblastí: Tou první byla teorie dialektiky a filozofické otázky vědy. Věnoval jí svou monografii *Dialektika a věda* (1970). Druhou oblastí byl filozofický zájem o problematiku jazyka, který vyjádřil například v komentovaných *Výňatech z Horákovy Filozofie jazyka* (1967). Třetím a hlavním oborem zájmu profesora Tošenovského byla teorie poznání a v jejím rámci především teorie pravdy. Zabýval se jí už ve své kandidátské práci *Príspevky k základním otázkám teorie pravdy* (tiskem na Filozofické fakultě UJEP v Brně 1962), ve skriptech *Pravda ve starověké a marxistické filozofii* (1967, 1969) i ve své poslední knižní práci *Za pravdou ve filozofii v průvanu společenských proměn*, kterou vydal nejprve vlastním nákladem v roce 2007.

Filozofování bylo pro profesora Tošenovského vždy spojeno s tím, co řečtí filozofové označovali termínem polemos, měl rád diskuse a polemiky a vedl k nim i své posluchače. Filozofie mu byla vždy aktivitou obrácenou do veřejného prostoru, zaměřenou proti mravní lhostejnosti, agresivní tuposti, fanatismu a myšlenkové lenosti.

Jan Zouhar